

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 12. května 2020 ve věci č. 42321/15 – *Sudita Keita proti Maďarsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že žalovaný stát nedostál svým pozitivním závazkům vůči stěžovateli jako osobě bez státní příslušnosti, jelikož mu po dobu patnácti let nezajistil přístup k řízení, které by mu umožnilo upravit jeho povolení k pobytu v souladu s jeho právem na respektování soukromého života.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2002 stěžovatel, osoba bez státní příslušnosti somálského a nigerijského původu, nelegálně přicestoval do Maďarska. Zde se po dobu patnácti let neúspěšně pokoušel legalizovat svůj pobyt, a to nejprve skrze žádost o přiznání postavení uprchlíka, posléze skrze přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Stěžovateli bylo naopak vydáno rozhodnutí o vyhoštění, které však nebylo nikdy vykonáno, neboť nebylo státu, kam by ho bylo možné vyhostit. Nigerijské úřady odmítly stěžovatele uznat za svého občana a přijmout ho na své území, v Somálsku probíhala občanská válka. Postavení osoby bez státní příslušnosti stěžovatel získal až v roce 2017, a to jen díky rozhodnutí ústavního soudu, který v roce 2015 zrušil zákonné ustanovení, které přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti podmiňovalo předchozím legálním pobytem na území, pro rozpor této podmínky s mezinárodními závazky.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem namítal porušení článku 8 Úmluvy z důvodu obtíží, kterým čelil při své snaze legalizovat pobyt na území Maďarska po dobu patnácti let. Po většinu této doby stěžovatel neměl přístup ke zdravotní péči, zaměstnání a nemohl se oženit se svojí přítelkyní.

Ve svém posouzení Soud nejprve poukázal na relevantní obecné zásady, které nedávno shrnul ve věci *Hoti proti Chorvatsku* (č. 63311/14, rozsudek ze dne 26. dubna 2018). V ní připomněl, že všechny sociální vazby mezi imigranty a komunitou, ve které žijí, představují součást soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy (*Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2008, § 63). Úmluva nicméně nezaručuje cizinci právo, aby vstoupil nebo pobýval na určitém území (*Chahal proti Spojenému království*, č. 22414/93, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 1996, § 73). Nezaručuje mu ani právo na udělení konkrétního povolení k pobytu za předpokladu, že řešení poskytnuté vnitrostátními orgány umožní dotčené osobě bez nepřiměřených obtíží užívat svého práva na respektování soukromého a rodinného života (*Aristimuño Mendizabal proti Francii*, č. 51431/99, rozsudek ze dne 17. ledna 2006, § 66). Pozitivní závazek ve smyslu článku 8 Úmluvy totiž státům ukládá povinnost zaručit účinné a dostupné prostředky na ochranu soukromého a rodinného života (*Roche proti Spojenému království*, č. 32555/96, rozsudek velkého senátu ze dne 19. října 2005, § 162), včetně opravného prostředku, v jehož rámci by se vnitrostátní orgány mohly zabývat podstatou stížnosti na porušení práva chráněného Úmluvou a případně poskytnout nápravu (*Abuhmaid proti Ukrajině*, č. 31183/13, rozsudek ze dne 12. ledna 2006, § 118).

Ve světle výše uvedených zásad Soud považoval pro posouzení projednávané věci za zásadní zodpovědět otázku, zda vnitrostátní orgány s přihlédnutím k okolnostem věci zajistily stěžovateli účinné a dostupné řízení, které by mu umožnilo upravit jeho další pobyt a postavení na území s náležitým zohledněním jeho práv plynoucích z ochrany soukromého života dle článku 8 Úmluvy (*Hoti proti Chorvatsku*, cit. výše, § 124). Soud přitom odmítl námitku vlády, že z článku 8 Úmluvy nevyplývá povinnost státu udělit někomu postavení osoby bez státní příslušnosti. Námitka stěžovatele se totiž netýká nemožnosti získat postavení osoby bez státní příslušnosti, ale jakéhokoli postavení, které by mu umožnilo vést soukromý život na daném území.

V této souvislosti Soud zohlednil, že stěžovatel pobýval na území Maďarska od roku 2002 bez přiznaného povolení k pobytu v nějaké jiné zemi. Od roku 2009 žil se svou maďarskou přítelkyní a absolvoval vzdělávací kurz, nebylo tedy sporu o tom, že v Maďarsku vede soukromý život (*Hoti proti Chorvatsku*, cit. výše, § 125). Po většinu času mezi lety 2002 a 2017 stěžovatel neměl vyjasněné povolení k pobytu, a neměl proto přístup ke zdravotní péči ani k zaměstnání. Právní postavení stěžovatele tak mělo zjevný dopad na jeho soukromý život (*Hoti proti Chorvatsku*, cit. výše, § 126). Vláda přitom nerozporovala, že nigerijské velvyslanectví v Budapešti v roce 2006 odmítlo stěžovatele uznat za svého občana, čímž se stal *de facto* osobou bez státní příslušnosti. To Soud označil za důležitý faktor (*Hoti proti Chorvatsku*, cit. výše, § 128). Vnitrostátní orgány navíc pochybily v tom, když stěžovatele po uvedeném zjištění neinformovaly o možnosti požádat o postavení osoby bez státní příslušnosti. Soud dále zdůraznil, že až do rozhodnutí ústavního soudu v roce 2015, jež zrušilo podmínku předchozího legálního pobytu na území, nemohlo být v praxi stěžovateli postavení osoby bez státní příslušnosti přiznáno. Požadavek na splnění citované podmínky, kterou z povahy svého postavení stěžovatel nemohl naplnit, byl přitom v rozporu s Úmluvou o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 (*Hoti proti Chorvatsku*, cit. výše, § 137). Soud rovněž zohlednil, že na konečné rozhodnutí o svém postavení stěžovatel čekal další dva roky od rozhodnutí ústavního soudu. S ohledem na výše uvedené Soud shledal, že stát nedostál svým pozitivním závazkům zajistit stěžovateli účinné a dostupné řízení, které by mu umožnilo vyřešit jeho povolení k pobytu s náležitým zohledněním jeho práva na respektování soukromého života. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.